

Ірина УМРИХІНА,
*доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
факультету № 2 Донецького державного університету
внутрішніх справ, доктор філософії*

КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ КАДРІВ ДЛЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ: ВИКЛИКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ

У сучасних умовах зовнішньої агресії та тривалого збройного конфлікту питання якісної підготовки фахівців для сектору безпеки і оборони України набуває першочергового значення. Ефективне функціонування цієї сфери безпосередньо залежить від професіоналізму, адаптивності та стійкості кадрів, які здатні діяти в умовах високої динаміки загроз, гібридних викликів та нестабільного безпекового середовища. Комплексний підхід до підготовки кадрів передбачає не лише військову підготовку, а й розвиток управлінських, правових, інформаційно-аналітичних, технічних та лідерських компетенцій.

Питанням дослідження напрямку кадрової політики для сектору безпеки і оборони здійснювали дослідження такі науковці, як Сокурєнко В.В., Андрєєв А.В., Романюк В.В., Резнікова О.О., Сьомін С.В. та багато інших.

Водночас ці дослідження підкреслюють стратегічні пріоритети, серед яких варто звернути увагу на необхідність переходу до модульних систем навчання, посилення практичної складової підготовки, розвиток кібербезпекових навичок та формування культури безперервного професійного вдосконалення.

На думку Резнікової О.О., «сучасна система підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони має враховувати не лише технічні аспекти, а й розвиток критичного мислення та здатності до швидкого прийняття рішень у нестандартних ситуаціях» [1, с. 68]. Це особливо важливо в умовах гібридної війни, де противник використовує комплексний арсенал засобів — від кібератак до дезінформаційних кампаній. Відповідно, навчальні програми повинні включати симуляційні тренінги, які моделюють реальні сценарії, а також курси з аналізу великих даних і протидії інформаційним операціям.

Крім того, Сьомін С.В. наголошує на необхідності гармонізації національних стандартів підготовки з вимогами НАТО, що передбачає не лише адаптацію навчальних планів, а й отримання фахівцями сил безпеки необхідних у роботі практичних навичок для ефективної участі в міжнародних навчаннях і обміні досвідом [1, с. 71].

На мою думку, ключовими викликами залишаються обмеженість ресурсів, зокрема фінансових і матеріально-технічних, що ускладнює впровадження сучасних технологій у навчальний процес. Наприклад, використання віртуальної реальності чи штучного інтелекту для тренувань є стандартом у країнах із розвиненим сектором безпеки, але в Україні такі технології застосовуються лише епізодично. До того ж, брак системної взаємодії між вищими навчальними закладами, військовими академіями та практичними підрозділами призводить до розриву між теоретичною підготовкою та реальними потребами сектору. Тому, в цьому контексті стратегічним пріоритетом має стати створення єдиної платформи для координації підготовки кадрів, яка б об'єднувала зусилля Міністерства оборони, Служби безпеки України, Національної гвардії, а також цивільних закладів освіти й міжнародних партнерів.

Ще одним важливим аспектом є психологічна підготовка кадрів, яка, хоч і залишається недооціненою в сучасній системі, відіграє вирішальну роль у забезпеченні ефективності сектору безпеки і оборони в умовах тривалого конфлікту. В своєму дослідженні В. Сокурєнко наголошує на «необхідності оновлення процедур відбору кандидатів, зокрема з урахуванням психологічних і моральних якостей, а також розвитку практичних навичок вирішення конфліктів без застосування зброї що опосередковано вказує на важливість психологічної стійкості [2, с. 217]. У контексті гібридної війни та інформаційно-психологічних загроз фахівці сектору, безпеки і оборони стикаються з високим рівнем стресу й моральним виснаженням, що впливають на їхню боєздатність. Тому підготовка має включати програми розвитку психологічної витривалості, управління стресом і профілактики посттравматичного стресового розладу (ПТСР), інтегровані на всіх етапах навчання — від початкової підготовки до підвищення

кваліфікації, — а також супроводжуватися створенням системи психологічної підтримки в польових умовах.

Окремої уваги заслуговує проблема гендерної інтеграції в секторі безпеки і оборони. Незважаючи на зростання ролі жінок у силових структурах України, підготовка кадрів часто не враховує гендерних аспектів, що призводить до недооцінки їхнього потенціалу та специфічних потреб.

Мараєва В.В. та Данілевська О.В. зазначають, що «подолання бар'єрів для вербування, утримання та просування по службі жінок та інших груп, які традиційно недостатньо представлені у Збройних силах, і протистояння гендерним домаганням та дискримінації» [3, с. 196], що забезпечить можливість кар'єрного зростання жінок, зокрема в бойових умовах. Реалізація такого напрямку не лише буде відповідати принципам рівності, а й підвищить загальну ефективність сектору за рахунок використання ширшого кадрового ресурсу.

Таким чином, підготовка кадрів для сектору безпеки і оборони України стикається з комплексом викликів, серед яких — обмеженість ресурсів, недостатня координація між відомствами, недооцінка психологічної та гендерної складових, а також дефіцит фахівців із сучасних технологій. Водночас стратегічні пріоритети, такі як гармонізація з євроатлантичними стандартами, розвиток модульних програм навчання, підготовка резерву, посилення кібербезпеки та правової компетентності, створюють основу для якісного реформування системи. Комплексний підхід до реалізації цих напрямів стане ключем до забезпечення стійкості й ефективності сектору безпеки в умовах сучасних загроз.

Список використаних джерел

1. Сьомін С. В., Резнікова О. О. Проблеми реформування системи підготовки кадрів для сектору безпеки і оборони України. Стратегічна панорама. 2017. № 1. С. 67–73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Spra_2017_1_12
2. Сокурєнко В.В. Підготовка кадрів для сектору безпеки і оборони як передумова забезпечення Національної безпеки України. Право і Безпека. 2021. № 3. С. 209-218. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2021_3_26
3. Мараєва В. В. Інтеграція гендерної рівності та різноманітності у збройні сили: досвід країн-членів НАТО. Вчені записки Таврійського національного

університету імені В. І. Вернадського. 2021. № 4. С. 195-201. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/UZTNU_istor_2021_32%2871%29_4_31

Dmytro USOL,
*Professor of the Department of Social and Humanities
National University of Civil Defense of Ukraine,
Doctor of Philosophy, Professor*

PHILOSOPHY OF RESPONSIBILITY IN WARTIME

The tragic day of February 24, 2022 will forever remain an unhealed wound in the modern history of our state, because it was on this day that the Russian Federation launched the so-called "special military operation", but in fact a full-scale military aggression against Ukraine. This bloody event was a continuation of the military expansion that began in 2014 with the occupation of the Autonomous Republic of Crimea and the armed seizure of the territories of the Donetsk and Luhansk regions. The military invasion in the local dimension caused irreversible shifts in the global world order, raising the question of collective and personal responsibility and co-responsibility as a necessary moral virtue of human existence, which will determine the future of global communicative interaction, the formation of its new paradigm.

The phenomenon of responsibility should be investigated not only as a theoretical and practical problem, interpreted through the prism of problems freedom and justice, as well as in the newest, primarily existential contexts. Though, as M. Riedel emphasizes, it is precisely in the concept of responsibility coexist linguistic and real relationships. However, for the actual philosophical discourse of responsibility on the European expanses became fundamental works of the famous German philosopher K.-O. Apel, which are characterized by both unconditional significance and certain limits. Apel's appeal to problems of justice in the aspect of responsibility in the section "Problem of justice in a multicultural society". However, here arises the question: who, in front of whom, and to what extent responsible? But, in the end, answering this question, come out beyond the limits of expanded, but somewhat naive utopian vision of responsibility failed not only Apel's, but also his students and